

STUDIA GENERALIA 2007

Sanan mahti - Mikael Agricola 450 vuotta

Helsingin yliopisto 1.11.2007, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 17.00–19.00

OPPIMINEN SUOMEN MENESTYSTEKIJÄNÄ

Professori Kari Uusikylä

Yksi Nerokas nobelisti vai oppinut kansa?

Suomeen luotiin 1970-luvulla peruskoulu, joka takasi jokaiselle lapselle saman oikeuden opintielle.

Syntyäjoista lähtien peruskoulusta on kiistelty. 1990-luvulla peruskoulukritiikki voimistui. ”Tiedettiin”, että peruskoulu tuottaa vain tasapäisiä keskinkertaisuuksia. Median näyttävästi esittelemät ”huippuprofessorit” olivat tietävinään, että koululaistemme tiedon taso on romahtanut; etenkin matematiikka ja luonnontieteet olivat Suomessa katastrofin partaalla. Elinkeinoelämän edustajat vaativat marraskuussa 2001 Finlandia talon seminaarissaan koulutusjärjestelmän uudistamista. Vaadittiin lisää tehokkuutta, kilpailua ja tulosten arviointia uusliberalististen esikuvien mukaisesti.

Arviointitoive toteutuikin välittömästi; tulokset eivät ehkä kuitenkaan olleet kaikille mieluisia. Suomalainen peruskoulu on nimittäin menestynyt tammikuusta 2002 alkaen julkaistuissa OECD:n 32 maan koulusaavutusvertailuissa loistavasti. Suomi on ollut lukutaidossa paras, matematiikassa ja luonnontieteissä aivan kärjessä.

Mikään muu maa ei yltänyt tällaiseen saavutukseen, muut Pohjoismaatkin ovat jääneet kauas taaksemme. Saksa, jota meille oli esitelty tehokkaan koulun mallimaana, menestyi surkeasti. Syy on selkeä: Jos koulutusjärjestelmä rakentuu sosiaalisen erottelun varaan, vain varakas kansanosaa saa kunnon opetusta. Keskimääräiset oppimistulokset ovat kehnot ja kansakunnan sivistystaso jää alhaiseksi.

Lähitulevaisuus paljastaa mikä on Suomen koulutuspoliittinen valinta: turvaammeko koko kansan koulun vai hajottaako uusliberalistinen markkina- ja kilpailukoulu yhteisen peruskoulumme. Rahapulasta kärsivän peruskoulun ennuste on huono.

Koviin arvoihin nojaava koulutuspolitiikka on lyönyt itsensä läpi korkeakoulumaailmassa. Ministerit, virkamiehet ja elinkeinoelämän edustajat puhuvat kuin yhdellä suulla. He vaativat korkeakouluilta lisää tehokkuutta, laatua ja tason nostamista ”maailman huipulle”. Laadun uskotaan paranevan, kun korkeakoulut pannaan kilpailemaan ja tulostavastuuseen. Samalla niiden toimintaa valvotaan ja arvioidaan kaiken aikaa. Kuvitellaan, että näin löydettyjen ”huippuyksikköjen” tukeminen voi johtaa tulevaisuudessa jopa uuden suomalaisen nobelistin syntymiseen samalla kun ”massakorkeakoulujen” arvostus vähenee. ”Nyt pitää tukea huippuja! Ei kaikkea pidä lannoittaa, koska silloin tulee paljon rikkaruohoja”, vaati opetusministeri jo vuonna 1993.

Uusi nobelisti olisi pienelle Suomelle ilon ja ylpeyden aihe, vähän kuin loton päävoitto. Laaja-alaisesti sivistynyt kansakunta ei voi olla este nobelistin syntymiselle, pikemminkin etu.

Tuskin kukaan voi kiistää luonnontieteiden ja teknologian merkitystä kansantaloudellemme. Eivät muutkaan tieteenalat ja koulun oppiaineet turhia ole. Sivistys tulisi nähdä laajasti; se vaatii myös erilaisuuden hyväksymistä.

Agricolan merkkivuotena kirjastoja lakkautetaan, eikä monissa kunnissa ole varaa edes uusiin ”Abc kirjoihin”. Koululaisen typistäminen kilpailukoulun tulevaisuudeksi ”teho-osaajaksi” tuottaisi enemmän menehtyjä kuin menestyjiä. Jos lahjakas nuori saa kasvaa luonnon säätämässä aikataulussa eheäksi tasapainoiseksi ihmiseksi ja rakastuu palavasti tieteeseen, hän voi saada jopa lottovoiton, Nobelin.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www-sivuilta www.helsinki.fi/vst.

Järjestäjä: Helsingin yliopiston vapaan sivistystyön toimikunta
Postiosoite: PL 27, 00014 HELSINGIN YLIOPISTO